

УДК 658.7:338.43.02

ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ЛОГІСТИКО-ОРІЄНТОВАНОГО УПРАВЛІННЯ ПОТОКОВИМИ ПРОЦЕСАМИ НА ПІДПРИЄМСТВАХ АПК

Н. Струк, к. е. н.

Українська академія друкарства

Струк Н. Забезпечення логістико-орієнтованого управління потоковими процесами на підприємствах АПК

У статті проаналізовано стан забезпечення логістико-орієнтованого управління потоковими процесами на підприємствах АПК. Результати дослідження одержані на основі поглибленого вивчення питань управління логістичними потоками та їх сприйняття і готовності до впровадження сучасними керівниками підприємств.

Ключові слова: логістико-орієнтоване управління, потокові процеси, підприємства АПК.

Struk N. Ensuring of the logistically oriented management of flowing processes in agricultural enterprises

A state of the logistics-oriented management of flowing processes in agricultural enterprises has been analyzed in the article. The investigation results are obtained on the base of deepened study of logistics flows management issues, as well as of its perception and readiness to implement by modern enterprises managers.

Key words: logistically oriented management, flowing processes, enterprises in AIC.

Струк Н. Внедрение логистико-ориентированного управления потоковыми процессами на предприятиях АПК

В статье проанализировано состояние внедрения логистико-ориентированного управления потоковыми процессами на предприятиях АПК. Результаты исследования получены на основе углубленного изучения вопросов управления логистическими потоками, а также их восприятия и готовности к внедрению современными руководителями предприятий.

Ключевые слова: логистически ориентированное управление, потоковые процессы, предприятия АПК.

Постановка проблеми. Сучасний розвиток агропромислового виробництва характеризується зростанням масштабів і темпів випуску товарної продукції, розширенням аграрного ринку, глибокими трансформаціями системи обміну з метою забезпечення продовольчої безпеки. У зв'язку з цим активізуються наукові пошуки ефективних механізмів взаємодії суб'єктів ринку в процесі організації товарно-грошового обміну, оптимізації руху агропродовольчих ресурсів із сфери виробництва у сферу споживання на логістичних принципах.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Одним із найбільш важливих і перспективних напрямів економічної діяльності в Україні є сільськогосподарське виробництво, яке сьогодні здійснюється в

організаційних межах агропромислового комплексу АПК).

Питання суті, складу, структури, зв'язків і відносин у системі АПК, його місця, ролі, взаємовідносин із зовнішнім середовищем досліджувалися у працях таких провідних науковців, як В.В. Апопій, О.В. Березін, П.С. Березівський [1], П.І. Гайдуцький [2], Ю.Е. Губені, Т.В. Косарева [3], М.Й. Малік, В.А. Матусевич, В.І. Перебийніс [4], П.Т. Саблук, Г.В. Черевко [5] та ін. Але у відомих нам наукових працях відсутні дослідження з питань доцільності, можливості і напрямів застосування інструментарію логістики для управління діяльністю підприємств АПК України в умовах розмаїття форм власності та зростання прав і відповідальності суб'єктів господарювання.

Постановка завдання. Завданням статті є викладення результатів дослідження, проведеного у вигляді анкетного опитування керівників сучасних підприємств, що представляють сектор АПК у Львівській області. Метою опитування є виявлення ступеня готовності цих підприємств до змін у системі управління, що ґрунтується на логістико-орієнтованому управлінні потоковими процесами на підприємствах АПК.

Виклад основного матеріалу. Подальший розвиток сільськогосподарського виробництва в Україні повинен забезпечуватись за рахунок підвищення рівня господарювання кожного аграрного підприємства та створення принципово нового механізму співробітництва і системи відносин ринкового типу всіх складових АПК – механізму логістико-орієнтованого управління матеріальними, інформаційними і супутніми потоками в єдиному (наскрізному) ланцюгу створення і нарощування вартості сільськогосподарської продукції, що передбачає: зміну пріоритетів у господарській діяльності підприємств АПК на користь управління матеріальним потоком як центрального об'єкта управління в економічній системі; комплексний підхід до управління матеріальним потоком на основі узгодження процесів, пов'язаних з матеріальним потоком, з діяльністю у сфері виробництва, маркетингу, матеріального забезпечення тощо; використання теорії компромісів та управління витратами у господарській діяльності задіяних в АПК суб'єктів господарювання.

Для організації та реалізації логістичних процесів у сфері АПК мають бути сформовані певні інструменти управління, які забезпечують організаційну, економічну, інформаційну, технічну, технологічну єдність поточкових процесів відповідно до основних засад концепції логістики. Таким

інструментом управління є організаційні логістичні системи, які в сучасних умовах реалізуються, як правило, у формі певних програмних продуктів (операційних систем), орієнтованих на широке використання комп'ютерної техніки. Тому фундаментальним питанням забезпечення логістико-орієнтованого управління потоковими процесами на підприємствах АПК є створення логістичної інформаційної системи (ЛІС), яка в теорії та практиці логістичної діяльності розглядається як підсистема загальної логістичної системи, що забезпечує отримання, опрацювання, зберігання і передавання інформації та відповідно – формування, трансформування і генерування ін-формаційних потоків, необхідних для прийняття управлінських рішень щодо планування, організації, контролю та регулювання процесів реалізації руху матеріальних потоків.

Проведене у формі анкетного опитування дослідження стану розвитку в АПК логістичних інформаційних систем показало, що в цьому сегменті економіки необхідних умов для ефективної роботи з інформаційними потоками ще не створено. Так, аналіз відповідей респондентів (20 підприємств Львівської області) щодо наявності в аграрних підприємствах вибіркової сукупності логістичних інформаційних систем показав (табл. 1), що більшість (75,0%) підприємств АПК не володіє необхідними комплексами комп'ютерної техніки, програмних засобів, засобів зв'язку та нормативно-довідкових баз даних для формування, використання і генерування логістичних інформаційних потоків; у переважній більшості підприємств (90,0%) застосовуються традиційні технології опрацювання інформації (без використання комп'ютерної техніки або з її обмеженим застосуванням).

Таблиця 1

Наявність і напрями використання логістичних інформаційних систем для потреб управління сільськогосподарськими підприємствами*

Варіанти відповідей	Кількість ствердних відповідей	Частка в загальній кількості відповідей, %	Кількість негативних відповідей	Частка в загальній кількості відповідей, %
Збір інформації про логістичні процеси на підприємстві, її передача в логістичному ланцюгу	5	25,0	15	75,0
Розрахунок оптимальних варіантів технологічного процесу виробництва сільськогосподарської продукції	3	15,0	17	85,0
Відстежування процесів доставки продукції через інформаційно-логістичну систему управління та контролю перевезень	4	20,0	16	80,0
Отримання доступу до матеріалів дослідження кон'юнктури ринків різних видів продукції, прогнозування обсягів пропозиції і попиту	3	15,0	17	85,0
Створення системи контролю якості на всіх етапах товаропросування (завдяки наявності бази НТД)	2	10,0	18	90,0
Отримання інформації щодо параметрів матеріального потоку та його елементів	4	20,0	16	80,0
Вивчення стану попиту на окремі види продукції та змін у його динаміці	2	10,0	18	90,0
Здійснення обліку і контролю виробничих та/або логістичних витрат	2	10,0	18	90,0
Визначення собівартості продукції та її структури за видами продукції	1	5,0	19	95,0
Підприємство не володіє сучасною логістичною інформаційною системою	15	75,0	5	25,0
На підприємстві застосовуються традиційні технології опрацювання інформації	18	90,0	2	10,0

*Розробка автора.

Як видно з табл. 1, аграрні підприємства не мають технічних можливостей для відстежування через ЛІС процесів доставки продукції, управління й контролю перевезень (80,0%), доступу до матеріалів дослідження кон'юнктури ринків різних видів продукції (85,0%), вивчення стану попиту на окремі види продукції і змін у його динаміці (90,0%), створення системи контролю якості на всіх етапах товаропросування (90,0%), здійснення обліку і контролю виробничих та/або логі-

стичних витрат (90,0%), визначення собівартості продукції і її структури за видами продукції (95,0%). При цьому аграрні підприємства не використовують навіть тих можливостей, які у них потенційно є, адже, як видно з даних табл. 2, 45,0% аграрних підприємств вибіркової сукупності мають сучасні програмні продукти для автоматизації процесів планування, контролю, обліку та управління діяльністю, але 20,0% підприємств для зазначених цілей їх поки що не

використовує, а решта 55,0% – взагалі не має в наявності. Логістико-орієнтоване управління потоковими процесами на підприємствах АПК має забезпечуватися

використанням наявної інформації про логістичні операції і витрати, які при цьому виникають у суб'єкта господарювання.

Таблиця 2

Наявність і використання програмних продуктів для потреб автоматизації процесів планування, контролю, обліку та управління сільськогосподарськими підприємствами*

Варіанти відповідей	Кількість ствердних відповідей	Кількість негативних відповідей
Підприємство володіє сучасними програмними продуктами для автоматизації процесів планування, контролю, обліку та управління діяльністю	5	15
Підприємство володіє такими програмними продуктами, але поки що для зазначених цілей не використовує	4	16
Підприємство не володіє такими програмними продуктами	11	9

**Розробка автора.*

Проте, як показало анкетне опитування (табл. 3), у підприємствах АПК вибіркової сукупності робота з обліку та аналізу логістичних витрат не налагоджена, хоча всі підприємства для потреб фінансової звітності здійснюють облік виробничих витрат за статтями (100,0%) та елементами витрат (100,0%). Натомість низькі значення

варіантів відповідей, які відображають здійснення обліку витрат у розрізі інших ознак класифікації, на нашу думку, відображають не стільки фактичний стан облікової роботи, скільки рівень економічної підготовки осіб, які давали відповіді на анкети.

Таблиця 3

Відображення сільськогосподарськими підприємствами вибіркової сукупності виробничих витрат у розрізі окремих ознак класифікації*

Варіанти відповідей здійснення обліку виробничих витрат за:	Кількість ствердних відповідей, %	Частка в загальній кількості відповідей, %
роллю в процесі виробництва	1	5,0
способом включення	-	-
складом витрат	5	25,0
об'єктами планування та обліку	3	15,0
місцем виникнення витрат	1	5,0
статтями витрат	20	100,0
зв'язком з виробництвом	2	10,0
елементами витрат	20	100,0

** Розробка автора.*

Такий стан організації робіт з управління витратами позначився на якості формування системи управління витратами в аграрних під-

приємствах вибіркової сукупності. Тому важливо уточнити розуміння респондентами

само-го поняття логістичного управління (табл. 4).

Таблиця 4

Розподіл відповідей щодо змісту управління сільськогосподарськими підприємствами на основі логістичного підходу*

Варіанти відповідей	Кількість ствердних відповідей	Частка в загальній кількості відповідей, %
Управління всіма видами діяльності підприємства, орієнтоване на максимізацію його прибутку	3	15,0
Управління всіма видами діяльності підприємства, орієнтоване на мінімізацію всіх його витрат	2	10,0
Управління, орієнтоване на системно-процесну оптимізацію всіх аспектів діяльності підприємства	1	5,0
Управління, орієнтоване на оптимізацію процесів руху матеріальних потоків і пов'язаної з ними інформації	6	30,0
Управління матеріальними потоками, орієнтоване на системність, узгодженість у закупівлях, зберіганні, тривалості виробничого циклу, організації збуту, запасах, цінах, складському господарстві тощо.	7	35,0
Управління, орієнтоване на впровадження інновацій у процеси руху матеріальних потоків і пов'язаної з ними інформації	1	5,0

* Розробка автора.

Аналіз табл. 4 показує, що 10,0% респондентів трактують його зміст саме як управління всіма видами діяльності підприємства, орієнтоване на мінімізацію всіх його витрат, 15,0% респондентів пов'язують його з максимізацією прибутку підприємства (яка, як відомо, може забезпечуватися або за допомогою нарощування доходів, або зменшення витрат). Також з табл. 4 бачимо, що 30,0% опитаних розуміють під логістичним управлінням оптимізацію процесів руху матеріальних потоків і пов'язаної з ними інформації (а оптимізація без управління витратами – неможлива), ще 35,0% респондентів вважають, що управління на основі логістичного підходу передбачає насамперед системність, узгодженість у закупівлях, зберіганні, тривалості виробничого циклу, організації збуту, запасах, цінах, складському господарстві.

Висновки. За допомогою проведеного анкетного опитування встановлено, що управління розвитком логістичної системи підприємств АПК розглядається респондентами переважно в контексті створення внутрішньовиробничої логістичної системи в межах окремої фази виробничо-комер-

ційного циклу і з орієнтацією на здійснення логістичної функції організації інформаційних потоків у межах обслуговування аграрного виробництва, а також формування інформаційної підсистеми логістичної системи окремого аграрного підприємства.

Слід зазначити, що фрагментарне дослідження лише окремих аспектів діяльності економічної системи не може забезпечити формування ефективного комплексу умов та інструментів для впровадження механізмів стратегічного, тактичного й оперативного управління логістичними потоками в аграрних підприємствах та у створюваних за їх участю логістичних ланцюгах.

БІБЛІОГРАФІЧНИЙ СПИСОК

1. Березівський П. С. Впровадження внутрішньогосподарських організаційно-економічних механізмів забезпечення прибутковості сільськогосподарських підприємств / П. С. Березівський // *Економіка АПК*. – 2008. – № 10. – С. 52-54.
2. Гайдуцький П. І. Формування ринкових відносин в агропромисловому комплексі / П. І. Гайдуцький, О. Є. Подолева. – К. : Вища шк., 1994. – 205 с.
3. Косарева Т. В. Аграрна логістика : сутність та багатоаспектність / Т. В. Косарева // *Економіка АПК*. – 2008. – № 10. – С. 37-44.
4. Перебийніс В. І. Агропродовольчий комплекс : логістичні засади формування та функціонування / В. І. Перебийніс, О. В. Перебийніс // *Науковий вісник Полтавського університету споживчої кооперації України*. – 2006. – № 1. – С. 7-12.
5. Вдосконалення управління матеріально-інформаційними потоками підприємств АПК на засадах логістики : монографія / Г. В. Черевко, Н. Р. Струк. – Львів : Ліга-прес, 2012. – 352 с.

